

Tweede Kamer der Staten Generaal
Vaste Kamercommissie Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking
t.a.v. Mw. E. Meijers, griffier
cie.buhaos@tweedekamer.nl

Adres/Address

'Maliatoren'

Bezuidenhoutseweg 12
Den Haag

Postadres/Postal Address

Postbus 93002

2509 AA Den Haag

Telefoon/Phone

+31 (0)70 349 03 49

Telefax/Fax

+31(0)70 349 03 00

Den Haag

13 oktober 2022

Onderwerp

Standpunt VNO-NCW over Europese
Due Diligence wetgeving

Telefoonnummer

070-3490381

E-mail

thijssen@vnoncw-mkb.nl

Geachte mevrouw Meijers,

Graag willen wij u in deze brief het standpunt van VNO-NCW toelichten over het voorstel van de Europese Commissie voor een Richtlijn over passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid¹.

VNO-NCW is **voorstander van Europese regels** op het terrein van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) en passende zorgvuldigheid. Redenen daarvoor zijn dat, **mits goed vormgegeven**, Europese regels:

- de meeste impact hebben op internationale handelsketens,
- bedrijven die voorop lopen met IMVO in hun keten beschermen,
- een proactieve inzet op verandering in de ketens kunnen bevorderen in plaats van een houding van risicomijdend gedrag en
- een gelijk speelveld bevorderen, zowel binnen de EU als in relatie tot derde landen.

Wij vinden dat Europese regels op dit terrein **zo spoedig mogelijk** tot stand moeten komen.

We vinden het daarbij wel essentieel dat de nieuwe Europese regels aan **drie algemene criteria** voldoen. Ze moeten:

---

¹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Corporate Sustainability Due Diligence, van 23 februari 2022, COM(2022) 71

1. een **reële impact** hebben in de ketens; dat betekent o.a. dat we veel meer moeten samen werken en dat collectieve multistakeholder initiatieven beter moeten worden uitgewerkt;
2. **praktisch uitvoerbaar** zijn door bedrijven; wat dat betreft hebben we grote zorgen over: het gebrek aan duidelijke en toepasbare materiële normen; de toepassing op zowel leverketen als hele waardeketen ('upstream' en 'downstream'); onduidelijke verplichtingen voor, en misleidende informatie over de impact op, het mkb; een onduidelijke regeling voor de aansprakelijkheid; de hoge administratieve lasten;
3. echt **een gelijk speelveld** realiseren; het huidige Commissievoorstel schept echter geenszins een gelijk speelveld, noch tussen EU-bedrijven onderling, noch tussen EU bedrijven en bedrijven uit derde landen.

Hieronder volgt een nadere toelichting op de zorgen die wij hebben betreffende deze punten.

Reële impact

1. **Meer ruimte voor en uitwerking van collectieve multi-stakeholder sector initiatieven:** De SER heeft advies uitgebracht aan het Kabinet over de door hen in Brussel in te brengen bouwstenen voor deze wetgeving. De SER heeft daarbij nadrukkelijk geredeneerd vanuit het *werkelijk realiseren van impact* op milieu- en arbeidsomstandigheden bij de bedrijven in de leveringsketens van Europese ketens. De due diligence wetgeving heeft namelijk het gevaar in zich dat het effect beperkt blijft tot het enkel voldoen aan de administratieve verplichtingen, terwijl de praktijkervaring leert dat er veel meer nodig is om werkelijk impact te hebben bij toeleveranciers. Dan kloppen straks zaken op papier terwijl de praktijk een andere is.

Mede als gevolg van de Nederlandse inzet noemt het voorstel de mogelijkheid om collectieve multi-stakeholder initiatieven te nemen. Voor een pro-actieve inzet op verandering in de keten – in tegenstelling tot een slechts risicomijdende inzet - is belangrijk dat ruimte wordt gegeven aan dergelijke initiatieven. Werkelijke IMVO-impact hebben in de keten is in praktijk namelijk erg ingewikkeld, en moet gepaard gaan met doorzettingsvermogen en vallen en opstaan en bovenal intensieve samenwerking. Om *werkelijk* impact bij subleveranciers te hebben moeten hun klanten de handen echt in één slaan in het stellen van IMVO-eisen. De gezamenlijke inkoopmacht van bedrijven moet georganiseerd worden. Deze elementen zijn in het Richtlijnvoorstel echter nauwelijks uitgewerkt.

We vinden dat het uiteindelijke voorstel meer uitwerking van collectieve initiatieven moet bevatten door sturing te geven aan de criteria waar dergelijke initiatieven aan moeten voldoen. Ook zou een verlichting van de verplichtingen mogelijk moeten zijn voor bedrijven die meedoen aan

door de Commissie ‘gecertificeerde’ samenwerkingsverbanden. Verder zou het voorstel, dat nu voornamelijk op toezicht en repressie is gericht, veel meer ruimte moeten scheppen voor leerprocessen en engagement. Tot de smart mix van maatregelen behoort ook een goed functionerend Nationaal Contactpunt (NCP) zoals voorzien in de OESO Richtlijnen. Dit element, een internationaalrechtelijke verplichting voor alle EU-lidstaten die ook lid zijn van de OESO – wordt niet eens genoemd in het Commissievoorstel.

Praktische uitvoerbaarheid

- 2. De vele en onduidelijke materiële normen leiden tot rechtsonzekerheid:** De materiële normen die bedrijven, toezichthouders en rechters op basis van dit voorstel moeten toepassen zijn talrijk, onduidelijk en veelal niet geschikt voor toepassing door private bedrijven. Het betreft feitelijk vooral internationale overeenkomsten tussen overheden (G2G), die niet geschreven zijn voor toepassing door private partijen (B2B). Dit resulteert in grote onzekerheden in het handelsverkeer, terwijl er tegelijkertijd sprake is van potentieel hoge sancties en grote rechtsonzekerheid voor Europese bedrijven.

We stellen voor het richtlijnvoorstel nauwer te laten aansluiten bij de Duitse nationale IMVO wet.² Die bevat een beperktere lijst van internationale overeenkomsten die vanwege hun aard door bedrijven bovendien direct toepasbaar zijn en eveneens een uitgebreid en concreet interpretatiekader dat bedrijven, toezichthouders en rechters houvast biedt.

- 3. Het voorstel moet zich richten op de leverketen, niet de hele waardeketen:** Het Richtlijnvoorstel verklaart zoveel mogelijk te willen aansluiten bij de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, maar bevat een **enorme uitbreiding** ten opzichte van die Richtlijnen, omdat het niet alleen de leverketen (‘upstream’), maar de hele waardeketen (‘upstream en downstream’, leveranciers én afnemers) betreft. De afnemersketen is echter qua aard vrijwel onbegrensd, in tijd en reikwijdte, als zij niet nader afgebakend wordt. Als voorbeeld mag gelden dat het voor een vrachtwagenproducent praktisch onmogelijk is gedurende de hele (vaak decennialange) levensduur van een vrachtauto, waarbij het voertuig veelvuldig van eigenaar kan wisselen, te blijven garanderen dat er geen met IMVO strijdige effecten optreden. Bovendien is er met toepassing van due diligence op de leverketen reeds jaren ervaring opgedaan via het systeem van de OESO-Richtlijnen, maar voor de waardeketen is niet of nauwelijks ervaring opgedaan. De

---

² Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten, 16 juli 2021.

kwantumsprong is daarmee te groot en het is niet duidelijk wat hiermee precies in wetgeving wordt vastgelegd als verplichtingen.

We stellen voor ook hier de Duitse wet te volgen die uitgaat van leverketens. Zorg dat eerst ervaring wordt opgedaan met een nieuw verplicht systeem in de leverketens, voordat de stap naar het nog grotere werkingsgebied van de waardeketen eventueel wordt gezet. Zo sorteren we ook vooral effect waar het moet en kunnen we leren voor een mogelijke uitbreiding in de toekomst.

4. Onduidelijkheid over proportionaliteit van de verplichtingen en het nemen van gepaste maatregelen, niet alleen voor grootbedrijf maar speciaal ook voor mkb:

Ten eerste moeten wij opmerken dat de presentatie van het voorstel, als zou het alleen de 1% grootste bedrijven in de EU betreffen, misleidend is. Het is weliswaar juist dat een aantal aspecten van het voorstel, zoals toezicht en sancties, alleen grotere bedrijven raken. Maar de kern van het voorstel, de belangrijkste en meest belastende inhoudelijke verplichting, namelijk het hebben van een ver doorgevoerd due diligence beleid, geldt expliciet voor álle bedrijven in de keten, groot en klein. **De facto valt dus het hele mkb in de keten, dus de overgrote meerderheid van mkb-bedrijven, onder deze Richtlijn.**

Dit maakt het dus extra belangrijk dat de Richtlijn **een helder kader** bevat over hoe de erin vervatte verplichtingen op proportionele wijze, d.w.z. rekening houdend met de beperkte middelen en invloed van het mkb, kunnen worden **uitgevoerd door deze mkb-bedrijven** en wat in dat kader kan gelden als ‘gepaste maatregelen’ volgens artikel 3.q. Dat is nu niet het geval.

De presentatie van dit voorstel moet volstrekt transparant zijn dat dit voorstel vrijwel alle bedrijven raakt en met name ook aan mkb uitgebreide verplichtingen oplegt.

Juist daarom moet de proportionaliteit van de due diligence verplichtingen die van het mkb verwacht worden veel duidelijker geregeld zijn dan nu het geval is.

Voor grote bedrijven is een gefaseerde invoering op basis van hun omvang wenselijk, zoals ook in de Duitse wet is voorzien.

Het kader voor de interpretatie van de normen moet niet alleen houvast geven aan grote en kleine bedrijven, maar ook aan toezichthouders en rechters.

5. Beter regeling van aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid nodig, met helder onderscheid tussen effecten van eigen handelen en van handelen van anderen in de keten: het voorstel bevat nu een zeer onduidelijk voorstel over aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van

bedrijven in geval zich misstanden voordoen in de keten, waarbij met name de gevolgen van eigen handelen en van handelen van anderen in de keten niet scherp te onderscheiden zijn. Bovendien wordt de vrijwaring van aansprakelijkheid vrijwel uitsluitend afhankelijk gemaakt van het hanteren van contractclausules. Dat leidt in de praktijk tot een cultuur om aansprakelijkheden uit te sluiten, terwijl juist een proactieve inzet in de keten gewenst is om echt iets te doen aan misstanden in ketens en verbetering.

We stellen voor ook op dit punt de OESO Richtlijnen nauwgezet over te nemen. Deze bevatten een glasheldere verdeling van verantwoordelijkheden, gebaseerd op een principiële scheiding tussen aansprakelijkheid voor eigen handelen ('cause' en 'contribute to') en het handelen van anderen in de keten waarmee men een relatie heeft ('directly being linked to'). Het eerste resulteert volgens de Richtlijnen in een resultaatsverplichting, het tweede in een inspanningsverplichting.

- 6. De administratieve lasten en kosten zijn naar verwacht zeer hoog:** In tegenstelling tot wat door mevrouw M. Bosman van Nijenrode naar voren is gebracht in het gesprek met de Vaste Kamercommissie BHOS op 6 september jl. zijn wij ervan overtuigd dat het nieuwe voorstel en de omschakeling van een vrijwillig systeem van due diligence naar een verplicht systeem een **zeer grote verhoging van kosten en lasten** met zich meebrengt. Dit geldt **ook voor de huidige koplopers**. Op dit moment kan van de kosten **nog geen reële inschatting** gemaakt worden. Maar twee harde cijfers zijn illustratief. Ten eerste het ook in het gesprek met de Vaste Kamercommissie BHOS door de heer Klink genoemde (en van de ATR afkomstige) cijfer van 4 miljard structurele lastenverhoging. Ten tweede dat de Financial Times vorig jaar juni meldde dat PWC van plan was wereldwijd 100.000 (!) extra accountants aan te nemen specifiek voor duurzaamheidsrapportages.

Wij bepleiten een nadere impact assessment van de administratieve lasten van dit voorstel voordat het wordt vastgesteld. Ook is een kortere evaluatieperiode vereist nadat het voorstel in werking is getreden (zie hieronder).

Gelijk speelveld

- 7. De richtlijn zorgt voor een ongelijk speelveld tussen EU-bedrijven onderling:** Op vrijwel alle essentiële elementen voor de implementatie (zoals de organisatie en reikwijdte van het toezicht of de hoogte van de sancties)³ wordt de uitwerking aan de beleidsvrijheid van de lidstaten

³ Maar ook bijvoorbeeld de van bedrijven verwachte gepaste maatregelen, de regeling van gepaste zorgvuldigheid op groepsniveau, de nadere definiëring van zorgvuldigheidsbeleid van bedrijven, de prioritering bij de aanpak van nadelige effecten, de uitwerking van de klachtenmechanismen, de inrichting van de toezichthouders

overgelaten, die tevens slechts een heel beperkte handleiding meekrijgen hoe deze elementen in de praktijk in te vullen. Ook is er geen krachtig coördinatiemechanisme voor de toezichthouders. De ervaring laat zien dat lidstaten dan zeer uiteenlopende niveaus van uitvoering kiezen. Dit levert qua kosten en lasten een ongelijk speelveld op voor ondernemers in Europa met rechtsonzekerheid en verschillen in beoordeling.

Als deze elementen aan de nationale invulling in de 27 verschillende lidstaten wordt overgelaten, zoals nu het geval is, zal die invulling in veel gevallen sterk van elkaar verschillen en mogelijk lijnrecht tegenstrijdig zijn. Dit levert ten eerste voor EU bedrijven een ongelijk speelveld op qua kosten en lasten⁴. Ten tweede is het juist ook voor hun partners in derde landen, onwerkbaar. Neem een kleine plantage in een Aziatisch land, die leverancier is van een in alle EU landen actieve multinational (dit is geen denkbeeldig geval), en die moet voldoen aan 27 verschillende wetten uit de EU lidstaten.

We stellen voor dat in de uiteindelijke versie van het voorstel voor alle wezenlijke elementen (zoals de regeling van het toezicht of de boetes) een volledig gelijke regeling en uitvoering in alle lidstaten gaat gelden.

- 8. Ongelijk speelveld tussen Europese bedrijven en bedrijven uit derde landen:** Het voorstel creëert ook een ongelijk speelveld tussen Europese bedrijven en bedrijven uit derde landen die op de Europese markt en daarbuiten actief zijn. De criteria voor de bedrijven die onder de Richtlijn gaan vallen lopen namelijk uiteen. Voor Europese bedrijven geldt volgens artikel 2 een drempel van een *totale* omzet van 150 miljoen euro, voor bedrijven uit derde landen een *omzet op de Europese markt* van 150 miljoen euro⁵. Dat betekent in de praktijk dat uit derde landen alleen veel grotere bedrijven onder de Richtlijn gaan vallen. De kleinere EU bedrijven worden daardoor benadeeld.

We stellen voor de afwijkende criteria gelijk te trekken.

Overige punten

- 9.** Verder wordt in het voorstel terloops een fundamentele **systemaanpassing in het EU Internationaal Privaatrecht** doorgevoerd door in afwijking van de geldende regels de regeling van het toepasselijke recht uit te breiden.

Naar onze mening is een dergelijke aanpassing zo fundamenteel dat deze in een herziening van de betreffende verordening ('Rome II') moet

---

⁴ bij bijvoorbeeld de uitvoering van de Richtlijn inzake niet-financiële verslaggeving (NFRD)

⁵ De eveneens afwijkende criteria voor aantallen werknemers en voor omzet in risico-sectoren blijven hier even buiten beschouwing.

gebeuren, niet in de vorm van een 'en passant' aanpassing in een verder niet gerelateerde Richtlijn. Artikel 22.5 moet daarom geschrapt worden.

- 10.** Het voorstel wil tevens in artikel 25 een **persoonlijke zorgplicht voor directeuren** invoeren. Wij menen dat dergelijke verplichtingen op de onderneming, niet op de persoon van de directeur moeten rusten en dat dit reeds afdoende geregeld is in het Nederlandse recht. De invoering van een persoonlijke zorgplicht werkt naar onze mening averechts: dit leidt tot risicomijdende bestuurders terwijl de aard van IMVO juist vraagt om dappere bestuurders die met vallen en opstaan en veel doorzettingsvermogen de goede dingen voor elkaar krijgen in hun toeleveringsketens en echte veranderingen bereiken over de wereld.

Naar onze mening zou artikel 25 daarom geschrapt moeten worden.

- 11. Een kortere herzieningsperiode is nodig:** het voorstel voorziet nu in een herzieningsperiode van zeven jaar. Omdat het voorstel een zeer ingrijpende verandering van het IMVO-systeem in de EU betreft, met naar verwachting zeer substantiële financiële gevolgen en administratieve lasten (zie hierboven), is een kortere herzieningsperiode om de gevolgen te evalueren noodzakelijk. Dat geldt des te meer omdat het voorstel tot twee maal toe door de Regulatory Scrutiny Board van de Europese Commissie, de interne afdeling die toeziet op de administratieve lasten van wetgeving, is afgekeurd en de Commissie het niet nog een derde keer aan de RSB heeft voorgelegd.

Naar onze mening is een herzieningsperiode van twee jaar wenselijk.

In de Nederlandstalige bijlage treft u op al deze punten verdere toelichting aan en worden de oplossingsrichtingen verder uitgewerkt. In het bijgevoegde Engelstalige non-paper wordt meer gedetailleerd en met directe verwijzing naar de betreffende artikelen in het Richtlijnvoorstel ingegaan op de bovengenoemde en andere zorgpunten.

Tot slot

Het Nederlands bedrijfsleven wil graag verantwoordelijkheid nemen voor hun toeleveringsketens en loopt hierin in Europa voorop. Daarom hebben wij in Brussel ook actief gepleit vóór Europese wetgeving en constructief meegedacht hoe dit er uit zou kunnen zien om in praktijk daadwéerkelijk impact te hebben op de milieu- en arbeidsomstandigheden waaronder de producten worden gemaakt die we in Europa gebruiken. Helaas voldoet het voorstel van de Europese Commissie daar op veel punten niet aan en zal deze wetgeving niet doen wat zij moet doen, vandaar dat we zo uitputtend en vrij

Blad
8

kritisch reageren. Graag wisselen we hierover nader van gedachten juist vanwege het belang van het onderwerp.

Hoogachtend,

Ingrid Thijssen
Voorzitter VNO-NCW

BIJLAGE I Zorgpunten en oplossingen

Ten aanzien van het Richtlijnvoorstel van de Commissie hebben wij de volgende zorgpunten en zien wij de volgende mogelijke oplossingen.

1 Meer ruimte voor en uitwerking van collectieve multi-stakeholder sector initiatieven

Mede als gevolg van de Nederlandse inzet en het SER advies Effectieve Europese gepaste zorgvuldigheidswetgeving voor duurzame ketens' van 2021⁶ noemt het voorstel de mogelijkheid om collectieve multi-stakeholder initiatieven te nemen, zoals de Nederlandse IMVO Convenanten. Voor een cultuur van engagement in de keten is belangrijk dat ruimte wordt gegeven aan dergelijke initiatieven. Ook organiseren dergelijke initiatieven marktmacht in de keten, waardoor betere IMVO afspraken kunnen worden gemaakt. Dit element is in het Richtlijnvoorstel echter nauwelijks uitgewerkt.

Oplossing.

- Het uiteindelijke voorstel moet meer uitwerking van collectieve initiatieven bevatten. Met name moet de Commissie sturing geven voor de criteria waar dergelijke initiatieven aan moeten voldoen, en voor een verlichting van de verplichtingen voor bedrijven die meedoen aan door de Commissie 'gecertificeerde' initiatieven.
- Verder zou het voorstel, dat nu voornamelijk op toezicht en repressie is gericht, veel meer ruimte moeten scheppen voor leerprocessen en engagement. IMVO is per definitie complex en speelt in complexe omgevingen. Dat vraagt om bedrijven en management die durf hebben om nieuwe wegen te bewandelen, maar dan ook een zekere mate van bescherming moeten krijgen mochten er fouten optreden waaruit geleerd moet worden. Due diligence is een constant leerproces dat een smart mix van maatregelen vraagt. Verplichte due diligence is geen panacee.
- Tot de smart mix van maatregelen behoort ook een goed functionerend Nationaal Contactpunt NCP zoals voorzien in de OESO Richtlijnen. Het is een internationaalrechtelijke verplichting van elke EU-lidstaat die ook lid is van de OESO om een dergelijk NCP te hebben. Het is merkwaardig dat de Richtlijn dit element helemaal niet noemt. De EU zou een de hele EU dekkend systeem van NCPs moeten hebben, ook in de lidstaten die (nog) geen lid van de OESO zijn, plus een sterk coördinatiemechanisme voor NCPs.

2 Veel en onduidelijke materiële normen, met als gevolg rechtsonzekerheid

---

⁶ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Corporate Sustainability Due Diligence, van 23 februari 2022, COM(2022) 71

De materiële normen die bedrijven, toezichthouders en rechters moeten toepassen en die opgesomd staan in de 7 pagina's (!) van de bijlage bij het Richtlijnvoorstel zijn talrijk, onduidelijk en veelal niet geschikt voor toepassing door private bedrijven. Het betreft namelijk vooral internationale overeenkomsten tussen overheden, die niet geschreven zijn voor toepassing door private partijen. Dit resulteert in rechtsonzekerheid, terwijl er tegelijkertijd sprake is van potentieel hoge sancties. Deze laatste combinatie is onacceptabel in een rechtsstaat.

De buitengewoon brede verantwoordelijkheden die door het Richtlijnvoorstel bij bedrijven worden neergelegd zijn des te opmerkelijker omdat de recente nieuwe strategie van de Commissie⁷ inzake de duurzaamheidsdimensie van bilaterale handelsverdragen voor de EU zelf een veel beperktere en voorzigtigere benadering voorstelt. De Commissie accepteert daarvoor het eerst dat duurzaamheidsverplichtingen in bilaterale handelsverdragen via reguliere geschillenbeslechting tussen overheden gehandhaafd kunnen worden, en dat de EU sancties kan nemen indien overtredingen niet worden gerepareerd door een handelspartner. Maar de Commissie doet dit schoorvoetend: sancties zullen alleen worden voorzien bij ernstige overtredingen, en enkel in het geval van de basis-ILO Conventies en het Verdrag van Parijs (p. 11). De Commissie lijkt dus aan bedrijven grotere verantwoordelijkheden op te leggen dan zij zelf bereid is te nemen.

Oplossing.

- Het Richtlijnvoorstel kan nauwer aansluiten bij de Duitse nationale IMVO wet.⁸ Daarin wordt enerzijds in de bijlage een veel beperktere lijst van 14 internationale overeenkomsten genoemd, die vanwege hun aard door bedrijven direct toepasbaar zijn. Anderzijds is in paragraaf 2 van de wet een uitgebreid en concreet interpretatiekader opgenomen dat bedrijven, toezichthouders en rechters houvast biedt.
- Indien bedrijven toch aan onduidelijke normen zouden moeten voldoen, moet hen voldoende discretionaire bevoegdheid wordt gelaten bij de invulling daarvan. Tevens moet het gebruik van die discretionaire bevoegdheid dan ook alleen marginaal getoetst worden door toezichthouders en rechters.

3 Het voorstel moet zich richten op de leverketen, niet de hele waardeketen

Niet alleen bieden de materiële normen geen houvast (zie hierboven), het Richtlijnvoorstel bevat ook een enorme uitbreiding ten opzichte van de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, omdat het niet alleen de

---

⁷ 'The power of trade partnerships: together for green and just economic growth', Mededeling van de Commissie van 22 juni jl COM(2022) 409 final.

⁸ Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten, 16 juli 2021.

leverketen ('upstream'), maar de hele waardeketen 'upstream en downstream', leveranciers én afnemers) betreft. De afnemersketen in qua aard oneindig, in tijd en in doelgroep.

Oplossing.

- De Duitse nationale wet gaat uit van leverketens. Omdat de door de Commissie voorgestelde overstap van een vrijwillig systeem, zoals voorzien in de UN Guiding Principles en de OESO Richtlijnen, naar een verplicht systeem reeds een zeer grote verandering en uitbreiding met zich meebrengt is het wenselijk om eerst een aantal jaren ervaring met dit nieuwe verplichte systeem op te doen in de leverketens, voordat de stap naar het nog grotere werkingsgebied van de waardeketen eventueel wordt gezet.

4 Onduidelijkheid over proportionaliteit van de verplichtingen en het nemen van gepaste maatregelen, niet alleen voor grootbedrijf maar speciaal ook voor mkb:

Ten eerste moeten wij opmerken dat de presentatie van het voorstel, als zou het alleen de 1% grootste bedrijven in de EU betreffen, misleidend is. Het is weliswaar juist dat een aantal aspecten van het voorstel, zoals toezicht en sancties, alleen grotere bedrijven raken. Maar de kern van het voorstel, de belangrijkste en meest belastende inhoudelijke verplichting, namelijk het hebben van een ver doorgevoerd due diligence beleid, geldt expliciet voor **alle bedrijven in de keten, groot en klein. De facto valt dus het hele mkb in de keten, dus de overgrote meerderheid van mkb-bedrijven, onder deze Richtlijn.**

Dit maakt het dus extra belangrijk dat de Richtlijn **een helder kader** bevat over hoe de erin vervatte verplichtingen op proportionele wijze, d.w.z. rekening houdend met de beperkte middelen en invloed van het mkb, kunnen worden **uitgevoerd door deze mkb-bedrijven** en wat in dat kader kan gelden als 'gepaste maatregelen' volgens artikel 3.q. Dat is nu niet het geval.

Oplossing

- De presentatie van dit voorstel moet volstrekt transparant erover zijn dat dit voorstel vrijwel alle bedrijven raakt en met name ook aan mkb uitgebreide verplichtingen oplegt.
- Juist daarom moet de proportionaliteit van de due diligence verplichtingen en van de 'gepaste maatregelen in artikel 3.q die van het mkb verwacht worden veel duidelijker geregeld zijn dan nu het geval is. Goede

- elementen daarvoor zijn te vinden in het Explanatory Memorandum⁹ en kunnen naar de hoofdtekst van de Richtlijn worden overgeheveld.
- Voor grote bedrijven is een gefaseerde invoering op basis van hun omvang wenselijk, zoals ook in de Duitse wet is voorzien.
  - De Richtlijn moet een helder en precies kader bevatten voor de invulling van proportionaliteit en gepaste maatregelen, dat houvast geeft aan bedrijven, toezichthouders en rechters.

5 Heldere en precieze regeling van aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid nodig

Een wezenlijk zorgpunt is ook de rommelige regeling in het voorstel van aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van bedrijven in geval zich misstanden voordoen in de keten. Het voorstel bevat nu een zeer onduidelijk voorstel over aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van bedrijven in geval zich misstanden voordoen in de keten, waarbij met name de gevolgen van eigen handelen en van handelen van anderen in de keten niet scherp te onderscheiden zijn. Bovendien wordt de vrijwaring van aansprakelijkheid vrijwel uitsluitend afhankelijk gemaakt van het hanteren van contractclausules. Dat leidt in de praktijk tot een cultuur om aansprakelijkheden uit te sluiten, terwijl juist een proactieve inzet in de keten gewenst is om echt iets te doen aan misstanden in ketens en verbetering.

Oplissing.

- De OESO Richtlijnen bevatten een glasheldere verdeling van verantwoordelijkheden, gebaseerd op een principiële scheiding tussen aansprakelijkheid voor eigen handelen ('cause' en 'contribute to') en het handelen van anderen in de keten waarmee men een relatie heeft ('directly being linked to'). Het eerste resulteert volgens de Richtlijnen in een resultaatsverplichting, het tweede in een inspanningsverplichting. De Richtlijn zou dit schema nauwgezet moeten overnemen.
- Als deze indeling wordt gevolgd zijn de nieuwe onduidelijke en tegenstrijdig gedefinieerde begrippen 'business relationship' en 'established business relationship' niet meer nodig, en evenmin de disproportionele en averechts werkende rol die het voorstel aan contactclausule en contractcascades toekent.
- Bij de overname moet erop gelet worden dat de definitie van 'contribute to', 'bijdragen aan', niet alsnog ook indirecte relaties bevat¹⁰. Dan vervalt namelijk de scherpe scheiding tussen eigen en andermans handelen.

⁹ Belangrijke zinnen in Recital 15 zijn bijvoorbeeld: (p.31: 'this Directive should not require companies to guarantee, in all circumstances, that adverse impacts will never occur or that they will be stopped'; p.32 'the main obligations in this Directive should be 'obligations of means') should be incorporated in the definition.

¹⁰ Zowel het Commissievoorstel als het initiatiefvoorstel van het Europese Parlement halen dat onderscheid door elkaar.

6 Administratieve lasten en kosten zijn naar verwacht zeer hoog

In tegenstelling tot wat door mevrouw Martine Bosman van Nijenrode naar voren is gebracht in het gesprek met de Vaste Kamercommissie BHOS op 6 september jl. gaan wij ervan uit dat het nieuwe voorstel en de omschakeling van een vrijwillig systeem van due diligence naar een verplicht systeem een **zeer grote verhoging van kosten en lasten** met zich meebrengt. Dit geldt ook voor de huidige koplopers. Het maakt voor de omvang en intensiteit van due diligence een groot verschil of er sprake is van een vrijwillige norm die eventueel door het NCP getest kan worden (het OESO systeem), dan wel van een verplichte norm die potentieel onderhevig is aan administratief toezicht of rechterlijke toetsing plus bijbehorende boetes. Deze factor moet bij de vormgeving van de Richtlijn objectief worden meegewogen.

Op dit moment kan van de kosten nog geen reële inschatting gemaakt worden. Maar twee harde cijfers zijn illustratief. Ten eerste het ook in het gesprek met de Vaste Kamercommissie BHOS door de heer Klink genoemde en van de ATR afkomstige cijfer van 4 miljard structurele lastenverhoging. Ten tweede dat de Financial Times vorig jaar juni meldde dat PWC van plan was wereldwijd 100.000 (!) extra accountants aan te nemen specifiek voor duurzaamheidsrapportages.

Oplossing

- Een nadere impact assessment van de administratieve lasten van dit voorstel voordat het wordt vastgesteld.
- Een kortere evaluatieperiode nadat het voorstel in werking is getreden (zie hieronder).

7 Een ongelijk speelveld tussen EU bedrijven onderling op veel essentialia

Behalve dat de na te leven normen onduidelijk zijn, creëert het voorstel bewust een ongelijk speelveld. Vrijwel alle essentiële elementen (bijvoorbeeld de van bedrijven verwachte gepaste maatregelen, de regeling van gepaste zorgvuldigheid op groepsniveau, de nadere definiëring van zorgvuldigheidsbeleid van bedrijven, de prioritering bij de aanpak van nadelige effecten, de uitwerking van de klachtenmechanismen, de inrichting van de toezichthouders, de hoogte van de sancties (!)) worden aan de discretie van de lidstaten overgelaten. En die krijgen daarbij slechts een heel beperkte handleiding mee hoe deze elementen in de praktijk in te vullen. Zo is bijvoorbeeld het door de Commissie voorziene coördinatiemechanisme voor de toezichthouders een geheel tandeloos instrument. Dit is lijnrecht in strijd met de door de Commissie aangedragen juridische basis voor de Richtlijn, namelijk het bevorderen van de Interne Markt en een gelijk speelveld.

De ervaring bij bijvoorbeeld de uitvoering van de Richtlijn inzake niet-financiële verslaggeving (NFRD) laat zien dat lidstaten dan zeer uiteenlopende niveaus van uitvoering kiezen. Dit levert qua kosten en lasten een ongelijk speelveld op. Dat is bij deze Richtlijn ook te verwachten, omdat nu reeds de lidstaten er heel divers over denken, terwijl het om zeer omvangrijke extra lasten gaat. De daaruit resulterende aantastingen van de concurrentiepositie van bedrijven zijn niet acceptabel.

Oplossing.

- In de uiteindelijke versie van het voorstel moet op alle wezenlijke elementen een maximale graad van harmonisatie worden vastgelegd, zodat de wezenlijke elementen in alle EU lidstaten gelijk zijn. Overwogen moet daarom worden het voorstel in de vorm van een algemeen verbindende Verordening te gieten.

8 Een ongelijk speelveld ook tussen EU bedrijven en bedrijven uit derde landen

Het voorstel creëert niet alleen een ongelijk speelveld tussen Europese bedrijven onderling (zie vorige punt), maar ook een ongelijk speelveld tussen Europese bedrijven en bedrijven uit derde landen die op de Europese markt en daarbuiten actief zijn. De criteria voor de bedrijven die onder de Richtlijn gaan vallen lopen namelijk uiteen. Voor Europese bedrijven geldt volgens artikel 2 een drempel van een *totale* omzet van 150 miljoen euro, voor bedrijven uit derde landen een *omzet op de Europese markt* van 150 miljoen euro¹¹. Dat betekent in de praktijk dat uit derde landen alleen veel grotere bedrijven onder de Richtlijn gaan vallen. De kleinere EU bedrijven worden daardoor benadeeld.

Bovendien is volstrekt onduidelijk hoe de EU de verplichtingen uit de Richtlijn wil en kan handhaven ten opzichte van bedrijven uit derde landen. Dat geldt in het bijzonder voor bedrijven uit autocratische derde landen.

De redenering die de Commissie aanvoert voor deze afwijkende behandeling, namelijk dat een regeling voor actoren uit derde landen op de Interne Markt alleen is toegestaan indien er sprake is van een substantieel effect, wekt bevreemding, omdat aldus de naleving van het ene juridische principe (respecteren van het substantieel effect) een flagrante schending van een ander principe (non-discriminatie op de Interne Markt) oplevert¹².

Oplossing.

De afwijkende criteria moeten gelijk getrokken worden.

---

¹¹ De eveneens afwijkende criteria voor aantallen werknemers en voor omzet in risicosectoren blijven hier even buiten beschouwing.

¹² Pagina 15 van het Explanatory Memorandum.

9 Geen systeemaanpassingen van EU Internationaal Privaatrecht (IPR) in subartikelen

Het voorstel bevat in artikel 22.5 een fundamentele aanpassing van het geldende systeem van Internationaal Privaatrecht in de EU, wat betreft het toepasselijke recht. De EU kent voor IPR twee belangrijke specifieke verordeningen, Brussel I (rechtsmacht van rechtbanken) en Rome II (toepasselijk recht). Het is onjuist dat een fundamentele aanpassing van een deel van het juridisch systeem van de EU zou worden geregeld in een subartikel van een verder niet gerelateerde Richtlijn. Dan wordt het EU recht een rommeltje.

Oplossing.

- Artikel 22.5 schrappen.

10 Persoonlijke zorgplicht van directeuren van bedrijven

Het voorstel bevat in artikel 25 een regeling voor een persoonlijke zorgplicht van directeuren op het gebied van due diligence. Naar onze mening is dit niet gewenst omdat het Nederlandse vennootschapsrecht en de Corporate Governance Code deze materie al afdoende regelen. Zorgplicht voor de keten dient daarom te liggen bij het bedrijf, niet bij directeuren persoonlijk. De invoering van een persoonlijke zorgplicht werkt naar onze mening averechts: dit leidt tot risicomijdende bestuurders terwijl de aard van IMVO juist vraagt om dappere bestuurders die met vallen en opstaan en veel doorzettingsvermogen de goede dingen voor elkaar krijgen in hun toeleveringsketens en echte veranderingen bereiken over de wereld.

Oplossing.

- Artikel 25 schrappen.

11 Kortere herzieningsperiode

Het voorstel voorziet nu in een herzieningsperiode van zeven jaar. Omdat het voorstel een zeer ingrijpende verandering van het IMVO-systeem in de EU betreft, met naar verwachting zeer substantiële financiële gevolgen en administratieve lasten (zie hierboven), is een kortere herzieningsperiode om de gevolgen te evalueren noodzakelijk. Dat geldt des te meer omdat het voorstel tot twee maal toe door de Regulatory Scrutiny Board van de Europese Commissie, de interne afdeling die toeziet op de administratieve lasten van wetgeving, is afgekeurd en de Commissie het niet nog een derde keer aan de RSB heeft voorgelegd.

Blad
16

Oplossing.

- Een herzieningsperiode van twee jaar opnemen.

BIJLAGE II

NON PAPER 220430

Proposals to amend the Directive on Corporate Sustainability Due Diligence (CSDDD)¹³ so that it works for business, plus specific comments per article.

I. Basic approach of business

- Problems related to ESG occurring in supply chains need to be addressed. Building on the experience with the UN Guiding Principles and the OECD MNE Guidelines, an additional substantial step forward in the field of due diligence should be taken.
- New rules on due diligence should be established on an international level - at least on EU level - for two reasons:
  - they will be more likely to have real impact due to the size of the EU
  - they will secure a level playing field; a patchwork of 27 national legislations is unworkable.
- EU rules should thus comply with three essential demands:
  - they must ‘work’, i.e. bring about the desired effect
  - they must be ‘workable’, i.e. administrative burdens and costs should be manageable
  - they should bring a level playing field on the Internal Market, among EU companies as well as between EU companies and third country companies.

II. Six main points of concern related to the CSDDD

- The CSDDD does not provide legal certainty; the **material norms** companies have to comply with and supervisors and judges have to apply are numerous, unclear and unfit for application by companies, whereas consequences of non-compliance are severe.
- The CSDDD does not create a **level playing field**, not between EU companies from different member states, and not between EU companies and third country companies.
- The approach of the CSDDD is on essential aspects **not in line with the OECD Guidelines**. This concerns the **process** as well as the **action** when adverse impacts are identified. **Provisions on liability and responsibility** are too vague, too broad, and not in line with the OECD Guidelines

---

¹³ Directive on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive EU 2019/1937, Com(2022) 71 final; 2022/0051 (COD)

- The wide scope of the CSDDD, and the divergence from the OECD Guidelines, leads to **unreasonable administrative burdens** for all companies, including SMEs
- The provisions on **collective initiatives** are rudimentary; the role of **learning experience** is not given sufficient weight; the accent is too much on enforcement and too little on engagement and improvement.
- The **review period** of 7 years is far too long

NB: a number of other substantial points of concern are addressed further down in this non-paper under IV.

III. Proposals to amend the CSDDD on these six main points, so that it works for business

1. General: material rules, level playing field

Material rules

- The **material rules** with which business has to comply and which supervisors and judges have to apply **urgently need clarification**. The open, voluntary recommendations of the OECD Guidelines and the UN Guiding Principles cannot simply be transposed in mandatory law. Readily applicable norms for private parties in the ESG fields do often not yet exist. And the six pages of international agreements – often government-to-government - and human rights in the CSDDD annex are unfit for direct application.
- The absence of applicable material norms is an essential concern, as **legal certainty** for companies, supervisory authorities and judges depends on it (see art. 3.b and 3.c) and non-compliance of the rules can result in substantial administrative fines (art. 20) as well as civil liability (art. 22.2).

Proposals:

- Substantially **limit the list** in the annex (as in the German Lieferkettengesetz).
- Add in the CSDDD an **interpretative guidance** for companies, supervisors and judges (cf German Lieferkettengesetz)
- Where no readily applicable norms exist, companies should be provided **sufficient discretionary room for interpretation**, and supervisors and judges should **review not integrally, but marginally**.

Level playing field 1: harmonization of rules within the Single Market

- The legal basis of the CSDDD is art 50 TFEU, the freedom of establishment in, and the well functioning of the Internal Market. Contrary to this stated intention, the CSDDD may easily create a

patchwork of mutually incompatible national implementation acts
of Member States:

- 1) Many provisions leave large discretionary room for interpretation to the member States (e.g. art. 1.2 and 1.3; art 9 complaints procedure; art. 13, 17 and 21 on supervisory authorities; art. 14 on support and stakeholder initiatives; art. 20 on sanctions)
  - 2) Member States are explicitly given the freedom to maintain or adopt legislation which could go further than the directive.
- Recent experience with implementation of the NFRD shows how much national implementation can diverge in this field. This puts in jeopardy the well-functioning of the Internal Market.

Proposal:

- Ideally, the Directive should be transformed in a **Regulation**.
- Alternatively, **far-reaching EU wide harmonization** is required: key articles should be harmonized and/or the CSDDD should stress that Member States are demanded to **limit divergence and ‘gold plating’** in national implementation acts. Actually, the CSDDD draft does the opposite and openly encourages Member States to maintain existing legislation as well as to introduce further reaching legislation. There should be an understanding to first gain experience with this – already very consequential – legislation before moving further.
- The **supervision** should be organized **on a European level**. The European Network of Supervisory Authorities proposed by the Commission does in no way present sufficient guarantee to that end.

Level playing field 2: the same thresholds for EU and non-EU companies

- The CSDDD will not only not bring a level playing field among EU companies on the Internal Market, but also not between EU companies and third country companies, as the **thresholds** for the CSDDD to be applicable to the two groups are **substantially diverging and manifestly discriminatory** (respectively 150 mln *total* turnover for EU companies and 150 mln turnover *on the EU market* for third country companies¹⁴. This regards both the process of due diligence as well as required action against adverse impacts.

Proposal:

- The **thresholds** for EU companies and third country companies **should be the same**. The justification of the Commission for the different criteria on p.15 of the Explanatory Memorandum is not convincing, as one legal problem is solved by creating another one (discrimination).

---

¹⁴ For both: 40 mln in case of high risk sectors

2. The due diligence process; and preventing and bringing adverse impacts to an end

The due diligence *process*

- The CSDDD introduces a **mandatory due diligence process in six steps**, plus administrative fines for big companies. This is a very substantial and consequential change compared to the existing approach.
- However, it should be recalled that **the threshold in the approach of the Commission does not determine which companies have to execute due diligence** and which not, as all companies in the whole value chain are expected to do due diligence, but **only which companies can be subject to administrative supervision and fines**. The narrative of the Commission that the CSDDD does only impact on the 1% largest companies in the EU is therefore substantially misleading. And SMEs can of course be subject to contractual fines, even if they are not subject to administrative fines.
- The six-step mandatory due diligence process is **in principle acceptable** by business, but **only under the following conditions**:
  - *Proposal*:
    - As in the OECD Guidelines, the approach should be **primarily risk-based**, not size-based.
    - Additionally, a **threshold for SMEs** can be introduced.
    - However, more important than the precise level of the threshold is a clear and readily applicable definition of the **'appropriate measures'** (art 3.q) companies are expected to take in the process of identifying possible adverse impacts. There should be a **clear, systematic and complete set of criteria** to define proportionality and prioritization, based on 1) the criteria in the OECD Guidelines, 2) essential sentences in the CSDDD Recitals¹⁵ which must be incorporated in article 3.q itself, and 3) the distinction between own acts and acts of others (see below and under specific comments per article). The actual definition in the Commission proposal is too wide and too vague.
    - The mandatory process should be **limited to the supply chain (upstream)**, and should not encompass the whole value chain (including downstream), **at least until a few years of experience has been gathered**. Extension could then possibly be considered in a review. The downstream chain is unlimited in scope and time; including it would make the obligation unmanageable.

¹⁵ Key sentences of Recital 15 (p.31: 'this Directive should not require companies to guarantee, in all circumstances, that adverse impacts will never occur or that they will be stopped'; p.32 'the main obligations in this Directive should be 'obligations of means') should be incorporated in the definition.

- **Support for SMEs** should be **financed by public funds**, it cannot be a responsibility of other companies in the chain, as the CSDDD draft proposes now (art. 7.4 and 8.5).
- The process should also encompass an **effective complaint mechanism**, to address concerns early on in an accessible, speedy and cheap way.

How to act when the due diligence process reveals adverse impacts: preventing and bringing to an end

- The CSDDD introduces a **novel and unclear set of definitions** and rules which are not in line with the OECD Guidelines, create confusing demands on business (see a.o. art 3.e, 3.f, 7, 8) and are unreasonably broad. It lacks a sharp distinction between
  - own acts and acts of others,
  - obligations of result and obligations of means, and
  - liability and responsibility.
 It thus **tilts the balance away from constructive engagement to supervision and enforcement** and will push business to disengage in order to avoid risk. This is the opposite of what should be the intention.
- In the CSDDD, the definitions of **‘business relationship’** and **‘established business relationship’** are new, unclear, seemingly contradictory and operationally difficult to apply. The definitions of **‘direct’** and **‘indirect’** relationship are equally unclear. See comments on articles 3.e and 3.f.
- As a consequence of these flaws, the required **clarity concerning causal relationship** between a company’s actions and the adverse impact, which is necessary to establish liability, **is missing**. However, companies, supervisors and judges should know the exact grounds for liability, as liability in the CSDDD can lead to high fines.

Proposals:

- Basically, the CSDDD should **not introduce a complicated novel system of liability/responsibility and new definitions parallel to the OECD approach**, but should faithfully incorporate the OECD system and definitions in EU law.
- The CSDDD should **explicitly enshrine, in article 3.q, the distinction between *own* acts** of a company (cf. the Guidelines ‘cause’ and ‘contribute to’) **and acts of *others*** (cf. the Guidelines ‘being directly linked to’ and the essential sentence ‘This is not intended to shift responsibility from the entity causing an adverse

impact to the enterprise with which it has a business relationship’¹⁶)¹⁷.

- In the case of **own acts**, businesses are expected to prevent and/or bring to an end adverse impacts, it is an *obligation of result* (cf Guidelines: ‘prevent’). Own acts are by their nature concentrated in the first tier and the tiers immediately behind it, but there is no sharp dividing line. Own acts can result in *liability*.
- In the case of **acts of others**, businesses are expected to *seek to* prevent and/or bring to an end adverse impacts, it is an *obligation of means* (cf Guidelines ‘seek to prevent’). Acts of others can result in *responsibility*, doing what is reasonably within your possibilities, taking into account the circumstances of the case.
- A **coherent text incorporating** Recital 15 (on the reasonable limitation of what is expected from companies), art. 3.q (the definition of appropriate measures), art. 7 and 8 (take appropriate measures to prevent and bring to an end adverse impacts) and art. 22.1.a (civil liability based on the efforts to prevent or bring to an end adverse impacts) **should be drafted**. It is essential to clarify what is expected from companies, especially also SMEs.
- Overreliance on **contractual cascading** should be avoided. Contractual cascading is in practice difficult to monitor and enforce, and it leads to a culture of avoidance and pushing responsibilities further down in the chain, instead of engagement. Contractual clauses are and can remain a normal practice in business relations, but they are unfit for being the sole instrument (art. 22.2) to avoid liability/responsibility further in the chain, as the CSDDD proposes.
- Concerning **disengagement**, the CSDDD should much more precisely follow the UN Guiding Principles, where disengagement is only the solution of last resort. The CSDDD now prescribes immediate cessation of new activities (art. 8.6).
- When it comes to the **respective roles of supervisors and judges**, as there is necessarily so much discretionary room in implementing generally formulated norms in such a vast field of compliance as ESG, supervisors and judges should **review marginally, not integrally**. They should assess whether what the company has done is reasonable in the given circumstances.

¹⁶ OECD MNE Guidelines, chapter II, point 12.

¹⁷ This would be perfectly in line with Recital 38, which makes the distinction. A coherent text incorporating Recital 15 (on the reasonable limitation of what is expected from companies), art. 3.q (the definition of appropriate measures), art. 7 and 8 (take appropriate measures to prevent and bring to an end adverse impacts) and art. 22.1.a (civil liability based on the efforts to prevent or bring to an end adverse impacts) should be drafted. It is essential to clarify what is expected from companies, especially also SMEs.

3. How to come to reasonable administrative burdens for SMEs

- The wide scope of the CSDDD combined with the divergence from the OECD Guidelines, leads to **unreasonable administrative burdens** for all companies, including SMEs.
- Firstly, the proposed Directive applies to the **whole value chain**, upstream as well as downstream. This is an enormous extension compared to the existing practice with the OECD Guidelines and e.g. the German Lieferkettengesetz and provides very substantial additional burdens for business. It also leads to practical challenges, as the upstream part is defined, but the downstream part is open ended. See art. 1.1 and 3.g.
- Secondly, the Commission claims that the CSDDD is **only applicable to 1% of companies** in the EU. This is **misleading**. It is also diverging from the system of the OECD Guidelines.
- The CSDDD will only apply to bigger companies as far as the administrative supervision, fines and liability are concerned. But the fact that the CSDDD obliges to do due diligence in the whole value chain and encourages the use of contractual cascading will have as result that **the very large administrative burdens** of due diligence, including the possibility of civil law claims in case of noncompliance with contracts, **will befall on all companies, large and small**. De facto the Directive fully applies to all SMEs in the value chain. See a.o. art. 7.2.b, 7.4.
- **Contractual assurance and contractual cascading** are proven to be highly **problematic in practice**, especially concerning monitoring and enforcement.
- The point of departure of the OECD Guidelines is different from the CSDDD. Its main trigger is not size but risk. All multinationally operating companies, also SMEs, are expected to respect the Guidelines. Adverse impact of own actions should be terminated, adverse impacts of others should be prevented as far as reasonable. The responsibilities of SMEs are limited by a range of provisions concerning proportionality and prioritization. The reliance on contractual cascading is limited. Overall, **the Guidelines establish a better balance** between responsibilities of bigger companies and those of SMEs.
- Thirdly, stakeholders should be duly consulted, but the **definition of stakeholder in the CSDDD is far too wide**.

Proposed solutions

- The **provisions to shield SMEs from disproportionate requirements**, primarily through the definition of appropriate measures in art. 3.q, should be extended and provide certainty and operational guidance for SMEs as well as for supervisors and judges.
- The overreliance of contractual cascading should be reduced.

- A **reasonable delimitation of stakeholders** is needed. Stakeholders should have a legitimate and substantive interest, and complaints should be substantiated. See art 3.n and 19.
- The **focus should shift from surveillance and enforcement to facilitating and making room for learning experiences.**

4. **Collective initiatives and the role of learning experience: avoid over-legalisation**

- The **concept of collective action is not elaborated** in the CSDDD. Art 14 merely mentions that the Commission may devise new measures, including facilitation of joint stakeholder initiatives.
- The **dimension of the learning process is not given sufficient weight**, while enforcement and sanctions provisions are extensively detailed. This is unbalanced and leads to an over-legalisation.

Proposals:

- It should be **duly recognized that due diligence is an ongoing process**, where mistakes should be discovered and remedied without the immediate threat of sanctions. It should be considered positive when problems are identified as this is the beginning of a solution. **Mandatory due diligence is not a panacea**, it should be part of a **smart mix of measures**. Risk avoidance should give way to engagement. Disconnecting is not the solution. See also comments of art. 7.5 and art. 8.6.
- The **balance in the CSDDD should shift from a heavy accent on surveillance and enforcement to promoting a smart mix of measures**, including room for learning experiences and collective initiatives.
- The **concepts and roles of collective action and joint stakeholder initiatives should be elaborated further** in the CSDDD. A harmonised approach between Member States should be the goal.
- In the OECD Guidelines, the **Specific Instance procedures before the National Contact Points (NCP) provide for a non-adversarial, mediation oriented remedy process** which is complementary to the adversarial legal remedies. The CSDDD should **recognize the added value** of this instrument and accommodate it in its system.
- Having a well-functioning NCP is an legal obligation according to international law for all the EU Member Sates which are also a member of the OECD. The **EU should see to it that there is a well-functioning NCP in every Member State**, also the few which are not yet a member of the OECD, and that **an EU-level mechanism of exchange of best practices** promotes the steady improvement of the system

5. **The review period of 7 years is far too long**

- The CSDDD contains **massive new obligations** for all companies active in international value chains. It will also entail **vast costs**. As an indication: PWC announced that it would hire worldwide an extra 100.000 accountants only for ESG reporting (Financial Times, 15 June 2021).
- Notwithstanding the potentially huge implications, and the fact that the Regulatory Scrutiny Board has twice given a negative opinion on the CSDDD, the Commission decided to move forward with the initiative without submitting it a third time to the RSB. See Explanatory Memorandum p.20. **A review period of 7 years is far too long** for such a complicated and impactful legislation on which the RSB did not express its opinion. See art. 29.

Proposal:

- Introduce a review period of max two years

(see next page)

IV. Specific comments per article

Art 1 Subject matter

Art 1.1.

- The Directive lays down rules on 1) obligations (including administrative sanctions, art. 20) for companies regarding adverse impacts of their own and their subsidiaries' operations and the value chain operations by established business relationships, and 2) (civil) liability for violations of these obligations.
- It introduces the application to the whole value chain, upstream and downstream. This is an enormous extension compared to previous approaches which were mainly supply chain (upstream) oriented, as well as to the new French and German laws. Further definition in article 3.g.

Art 1.2 and 1.3

1. Existing protection in Member State law or EU law providing more protection shall prevail.

Art.2 Scope

Art 2.1

- The **thresholds** for EU companies (>500 employees, >150 mln turnover; >250 employees and >40 mln turnover for risk sectors) are **substantially lower** than the advice of the Dutch Social Economic Council (1000) or the French and German laws.
- The **risk sectors have a wide scope**: manufacture and trade of textiles, leather and related footwear, agriculture, forestry, fisheries, food products, beverages, wood, all mineral resources, basic metal products, construction materials, fuels, chemicals and other intermediate products. This corresponds with the sectors for which the OECD has developed sectoral due diligence guidance. These sectors **include many SMEs**.
- The **financial sector** is not considered a high risk sector, although there is an OECD sectoral guidance.

Art. 2.2

- The **thresholds for non-EU companies are in practice much higher than for EU companies** (EU: 150 mln *worldwide* turnover; third country: 150 mln *EU* turnover). This means that in practice, the EU companies which have to comply with the directive will mostly be much smaller than the third country companies. The Explanatory Memorandum p. 16 recognizes this. This is **outright discriminatory**. Nevertheless the Explanatory Memorandum p.3 refers soothingly to a 'similar turnover criterion'.

- Explanatory Memorandum p.15 recognizes that the criteria are not the same. However, the **extensive justification that follows is in no way convincing**. The main argument is (see also recital 24), that a relatively high turnover may have an effect on the Internal Market, which in turn creates a territorial connection. The problem here is that the need to demonstrate a territorial connection forces the Directive, the explicit basis of which is the functioning of the Internal Market, to introduce **a manifest discrimination of EU companies and a clear disruption of the Internal Market**. Why should the threshold for ‘normal’ companies be as high as 150 mln turnover, whereas for ‘high risk’ sectors it can be lowered to just 40 mln?

Art 2.4

- The Member State competent to regulate is the Member State in which the company has its registered office. This opens the possibilities for **forum shopping** in case the Directive leaves open possibilities – as in fact it does – for diverging national interpretation and implementation, including sanctions.

Art 3 Definitions

Art 3.a Company

- Financial sector and insurance and pension funds also included; long detailed list of financial institutions; very large scope.

Art 3.b and 3.c

- Adverse environmental impact and human rights impact will be based on an annex of 6 pages of international rights, (often government-to-government) conventions and (often political) declarations.
- These sources **do not provide material norms which are readily applicable** by companies in private-to-private relations. This is **not in line with the Explanatory Memorandum p.16**, which refers to ‘impacts that can be clearly defined in selected international conventions’.
- **A comparable annex was removed from the own initiative report of the European Parliament** in the final version.
- This annex does not create sufficient legal certainty for companies, supervisors and judges alike. How large is the discretionary room for interpretation, also taking into account the ‘obligation of means’ approach in the Explanatory Memorandum?
- Thus, a key element of the Directive, the material norms which could be violated by adverse impacts, is not clearly defined.
- Moreover, Recital 25 indicates that **the Annex is even not exhaustive**; it includes also ‘rights that have not been specifically listed’ but ‘directly impair a legal interest protected in those conventions’.

Art 3.e

- The **definitions** of ‘business relationship in 3.e and ‘established business relationship’ in art. 3.f **seem to be contradictory**.
- Business relationship: very broad definition: a relationship with a (sub)contractor or any other legal entity with whom the company has a commercial agreement or which performs business operations related to the products or services of the company, *for or on behalf of* the company’.
- ‘For or on behalf of the company’ seems to indicate that some form of explicit understanding should exist, and thus a direct relationship. However, 3.f indicates that a relationship can also be indirect. In that case, ‘for or on behalf of’ would merely mean that at some point the business operation is in the interest of the company which is subject to due diligence obligations

Art 3.f

- Established business relationship:
  - Direct or indirect; how can an established relationship be *indirect* when the definition of 3.e is taken into account?
  - It is very relevant to determine whether a relationship is direct or indirect: see art. 7.2/3 (prevention) and art. 8.3/4 (bringing to an end) and art. 22.2 (civil liability).
  - The terms direct/indirect are not defined in the proposal.
  - What is the meaning of ‘which is or is expected to be lasting’? What is ‘lasting’? An important one-off supply contract is not lasting, but should it not be subject to due diligence?
  - What is the meaning of ‘not a negligible or ancillary part of the value chain’: this leaves large room for interpretation, and provides no criteria.
- This definition, which defines a key concept in the Directive, is not clear.
- It is not easy to imagine e.g. an indirect, non-negligible business relationship which is expected to be lasting in view of its intensity. Normally such a relationship by nature would be direct.

Art 3.g

- Value chain: upstream and downstream, from the development of the product to its disposal; this is a **very substantial extension** of the supply-chain approach mostly applied until now, e.g. in the German *Lieferkettengesetz* and the French *Loi de Vigilance*.
- Recital 17, p.32: ‘throughout the life cycle of production and use and disposal of product or provision of services, at the level of own operations, subsidiaries and in value chains’. Recital 18 also gives a very wide, all-encompassing description of the value chain.
- What is a ‘group’?

- The value chain of financial institutions does not include SMEs; for other companies, SMEs are included?

Art 3.h

- Independent third party verification: it should be recognized that this implies **substantial extra cost** for companies. It is also linked to the CSRD.

Art 3.j

- The definition of industry initiative is ok; **inclusion of collective initiatives** is important.

Art 3.l

- Severe adverse impact: definition in broad strokes, not precise.

Art 3.n

- The **definition of stakeholders is very wide**: any right or interest could be affected ('other individuals ..... whose rights or interests are or could be affected').
- Further delimitation is required: legitimate and substantive interest, substantiated complaint. There should be a **filter against frivolous claims**. See e.g. art. 19: substantiated concern

Art 3.q

- See also essential remarks under Art 7.1.
- The **definition of appropriate measures is key**. It determines both the scope of the due diligence process to identify adverse impacts, as well as the required action once adverse impacts have been detected. **The definition should be amended**. It leaves now too much room for interpretation by Member States, which may jeopardize the stated aim of the Directive, i.e. creating a better functioning Internal Market. A more unified approach in the EU should be envisaged.
- The text of Recital 15 (p.31: 'this Directive should not require companies to guarantee, in all circumstances, that adverse impacts will never occur or that they will be stopped'; p.32 'the main obligations in this Directive should be 'obligations of means'') **should be incorporated in the definition of appropriate measures**. This will have an essential impact on the scope of the due diligence process, as well as on articles 7 and 8 (prevention and bringing adverse impacts to an end) and, as a consequence, also for the extent of civil liability, which is linked to article 7 and 8 (see art 22.1.a.).
- The **graduation of appropriate measures**, depending on the fact whether the adverse impact is due to the **own acts** of the company (in OECD Guidelines terms: 'cause' and 'contribute to') or the **acts of others** with which the company is 'directly related' is **essential**. The OECD Guidelines state in respect to 'directly related' that 'This is not

intended to shift responsibility from the entity causing an adverse impact to the enterprise with which it has a business relationship'¹⁸
The essential distinction between own acts of the company and acts of others should be **explicitly incorporated in art. 3.q**, while exactly taking over the language of the OECD Guidelines. In the actual text of art. 3.q, the phrase 'taking into account the specific circumstances of the case' could be interpreted as including the aforementioned distinction, but this is too important to be covered by an implicit mentioning.

Art. 4 Due diligence

Art 4.1

- Six steps of due diligence: ok, established approach

Art 4.2

- Competition law should not hamper RBC cooperation of companies. Ok, specific request in our lobby

Art 5 Integrating due diligence into companies' policies

- ok

Art 6 Identifying actual and potential adverse impacts

Art 6.1

- Identifying adverse impact: what are appropriate measures? See remark on definition under art 3q.

Art 6.2

- Smaller high risk companies shall only be required to identify severe adverse impacts (definition of severe in art 3.1). Ok.

Art 6.3

- Financial sector due diligence has to be provided before providing the service. Question: can this lead to substantial delay in financing? How can this potential disadvantage be addressed?

Art 6.4

- Appropriate resources of information should be made available. Consultation with relevant stakeholders . Ok, but the definition of stakeholders should be better defined (see 3.n).

Art 7 Preventing potential adverse impact

---

¹⁸ OECD MNE Guidelines, chapter II, point 12.

Art 7.1

- See also art. 8.1. The description of the concepts of ‘taking appropriate measures to prevent adverse impacts’ and ‘taking appropriate measures to bring adverse impacts to an end’ are **not precise** and seem to create **unreasonable responsibilities** for companies. The concepts do not explicitly incorporate a substantial distinction between the liability for own acts and the responsibility for the acts of others. Also, they do not specify whether an obligation of result or an obligation of means is established. However, **the text provides elements to elaborate a more precise definition.**
  1. The text is explicitly based on the OECD Guidelines. The Guidelines provide an explicit distinction in liability for the own acts of the company (cause or contribute to) and acts of others in the chain (being directly linked to). When the own acts of companies are at stake, the adverse impact should be prevented or brought to an end (obligation of result), when acts of others are at stake, the company should ‘seek to’ prevent or bring to an end (obligation of means).
  2. It should be made explicit in art. 3.q (definition of appropriate measures) that ‘taking into account the specific business relationship and the company’s influence thereon’ includes taking into account whether own acts of companies or acts of others are at stake; and that own acts demand an obligation of result, whereas acts of others demand an obligation of means. This is also explicitly stated in Recital 38.
  3. Furthermore, a coherent text incorporating Recital 15 (on the reasonable limitation of what is expected from companies), art. 3.q (the definition of appropriate measures), Recital 38, art. 7 and 8 (take appropriate measures to prevent and bring to an end adverse impacts) and art. 22.1.a (civil liability based on the efforts to prevent or bring to an end adverse impacts) should be established.
- What are impacts that ‘should have been’ identified?

Art 7.2.a

- What is the **definition of necessary**?
- Prevention plan: ok. What are reasonable timelines? Unified EU approach desirable for functioning of the Internal Market.

Art 7.2.b

- *Seek* contractual assurances, prevention action plan, contractual cascading from a *direct* business relationship (NB: does this refer to a direct business relationship, or a direct *established* business relationship; see definitions in art. 3.e and 3.f). This is formulated as an obligation of means (seek). It should be stated more clearly under

what conditions the proposal considers the obligation of means is reasonably fulfilled. See under art. 7.1.

- Contractual assurances and contractual cascading imply that de facto due diligence rules will also fully apply to SMEs.
- In practice, contractual assurances and contractual cascading are highly problematic as far as monitoring and enforcing of assurances is concerned.
- See art. 12 on Commission guidance on voluntary model contract clauses.

Art 7.2.c

- What is the definition of necessary?

Art 7.2.d

- Companies ‘shall’ provide targeted and proportionate support to SMEs if compliance would jeopardize its viability. This would imply **substantial administrative burdens**. Such **cost should be borne by the authorities, not by companies**.

Art 7.2.e

- What are ‘other entities’? Other companies or also other entities?
- The Directive requires the company to collaborate with third ‘entities’ to stop adverse impact, if other action is not effective. No specification of the ‘collaboration’ is provided.

Art 7.3

- The company *may seek* to conclude a contract with a partner with whom it has an *indirect* relationship (<-> 7.2.b) (NB: does this refer to an indirect business relationship, or an indirect *established* business relationship; see definitions in art. 3.e and 3.f) for adverse impacts that could not otherwise be addressed. This is also formulated as an obligation of means.
- The term ‘partner’ is not defined; is this an (indirect) established business relationship as defined under 3.f? If not, what else?

Art 7.4

- This provision also shows that **SMEs may be fully affected by this Directive**. In practice, due diligence obligations will be transferred via contract clauses to all SMEs upstream and downstream. The contract clauses can be expected to be accompanied by fines. The Directive will not *directly* affect SMEs, but indirectly, via their contract partners, they will be subject to all due diligence burdens, including fines.
- Suitable industry initiatives can be used for verification.
- Contract terms with SMEs should be fair, reasonable and non-discriminatory. Who defines this? If Member States can define this,

the functioning of the Internal Market may be jeopardized, as standards may vary per Member State.

- The proposal wants the cost of verification of the SME action to be borne by the company with which it has a relation. This is not reasonable. If the SME cannot pay for costs related to new legislation, it is logical that the public authorities provide for support, not contract partners. See 14.2 on financial support by Member States.

Art 7.5

- This provision is **not in line with the UN GP and the OECD GL**. It is substantially more prescriptive concerning the approach companies should take. On this very point the Ruggie Principles provide broad discretionary powers to companies. Forbidding to extend the existing relationship when adverse impacts cannot be prevented or mitigated can be counterproductive in solving the problem. Extension can be a carrot for change, while here only the stick remains.
- Art 7.5 also seems to be incompatible with Recital 32.

Art 8 Bringing actual adverse impacts to an end

General: Recital 38 makes an important statement. ‘It can be expected that a company is able to bring to an end actual adverse impacts in their own operations and in their subsidiaries. However, it should be clarified that, as regards established business relationships, where adverse impacts cannot be brought to an end, companies should minimize the extent of such impacts’. This statement, which explicitly makes a distinction between own acts of companies, and acts by business relationship should be **explicitly incorporated in art.8.2**. It is essential.

Art 8.1

- See 7.1

Art 8.3.a

- Is ‘proportionate’ sufficiently operationally defined?
- Proportionate ..... to *the contribution of the company’s conduct* to the adverse impact. Does this introduce a distinction between own acts of the company and acts of others? If so, it would help to state this explicitly.
- The requirement of proportionality should cover not only art.8.3.a, but the whole of art 8.3.

Art 8.3.b - f

- See 7.2.a - e
- See art. 12 on Commission guidance on voluntary model contract clauses.

Art 8.4

- See 7.3

Art 8.5

- See 7.4
- See 14.2

Art 8.6

- See 7.5

Art 8.7

- See 7.6

Art 9 Complaints procedure

- The complaints procedure and the definition of legitimate concerns should be **determined on an EU level** to guarantee the well-functioning of the Internal Market.
- Legitimate concerns could better be defined as substantiated concerns (as in art.19) or as substantive interest. In fact, an interest should be *and* legitimate *and* substantive, as is indicated in art 19.5.
- The complaints procedure should contain a protection against frivolous claims.

Art 10 Monitoring

- This provision also implies that SMEs will be substantially affected by this Directive.

Art 11 Communicating

- ‘Communicating’ may be a confusing title; ‘**Communicating and reporting**’ would be more appropriate.
- This provision also **implies that the CSDDD will substantially affect SMEs**.
- Reporting requirements should be **fully compatible** with the other EU reporting requirements from CSRD, SFDR and taxonomy.
- Delegated act will determine content and criteria for report.

Art 12 Model contract clauses

- Commission shall adopt guidance for voluntary model contract clauses. It is **questionable whether this will provide sufficient legal certainty**. But legal certainty on this point is essential, taking into account the importance of these clauses as highlighted in art. 22.2.

Art 13 Guidelines

- The Commission *may* issue guidelines to support companies or Member State authorities. This instrument is probably too weak to guarantee a well-functioning Internal Market, if too much discretionary power is left to the Member States.

Article 14 Accompanying measures

Art 14.1

- Member states may set up dedicated websites/platforms/portals.
- This provision explicitly shows that **SMEs are fully affected** by this Directive: ‘Special consideration shall be given to SMEs present in the value chains’.

Art 14.2

- Member States may financially support SMEs. Why are 7.4 and 8.5 then necessary?
- This provision again **indicate explicitly that SMEs are affected** by this Directive.

Art 14.3

- The Commission may facilitate joint stakeholder initiatives. In 14.3 the facilitation is not defined or limited. However, in 14.4, the facilitation seems to be limited to dissemination of information. Facilitation by the Commission should be more substantive.
- See also Explanatory Memorandum p.17 and recital 37.

Art 14.4

- The Directive limits the facilitation to the provision of information. **That is not enough.** It seems to indicate that the Commission has a very **narrow approach** to collective initiatives (see 14.3).
- Concrete amendments should be formulated, elaborating on the way the Commission should facilitate collective initiatives.
- Also, an amendment could be proposed elaborating the ‘learning process’ which should be encouraged. See art. 18.

Art 15 Combating climate change

- Brief content: EU companies with >500 employees/>150 mln turnover and third country companies with >150 mln EU turnover must have a plan on to comply with the Paris Agreement and especially on the CO2 footprint. If climate change is a principal risk/impact, the company must include climate reduction objectives. Fulfillment of these obligations should be taken into account in variable remuneration.

Comment

- Here again, **EU companies are in a disadvantaged position** vis-à-vis third country companies. See art. 2.2.
- **Coherence with the CSRD** is necessary. No two systems.

Art 16 Authorised representative

- Third country companies should designate an authorized representative in one of the Member States.
- As the Directive leaves large discretionary freedom to the Member States, the choice of where to register the authorized representative could substantially impact the level playing field.

Art 17 Supervisory authorities

- The large **discretionary freedom** of Member States in the way to set up the supervisory authorities **jeopardizes the level playing field**. See also the Explanatory Memorandum p.17: 'The Directive will leave it up to the Member States how to organize enforcement'.

Art 18 Powers of the supervisory authorities

- NB: The article provides only for enforcement powers. The **element of advice and assisting in the learning process is absent**.
- Equally **absent is a reference to the National Contact Points NCP** related to the OECD Guidelines.

Art 18.1

- Supervisory authorities should have adequate powers and resources. As the field of supervision of the authorities is vast, this is a substantial requirement. Nevertheless, the Explanatory Memorandum p.17 states that 'this Directive does not entail unnecessary costs'. The Directive plus Explanatory Memorandum should provide an **honest picture of the substantial cost** that will be involved if a massive supervisory task as envisaged by the Directive is made operational.

Art 18.3

- Inspections shall be conducted in compliance with the national law of the Member State: risk to level playing field.

Art 18.5

- 'Supervisory authorities shall at least have the following powers'. This article recognizes that the powers may vary from Member State to Member State.

Art 18.7

- Member States should provide for an **effective remedy against decisions of the supervisory authorities**. See art. 19.5.

Art 19 Substantiated concerns

- NB: **substantiated should be an element in the definition of 3.n.**

Art 19.5

- Duplication of 18.7, but more elaborate, and only focused on complainants. Art 18.7 and 19.5 should be brought in line with each other.

Art 20 Sanctions

General

- The **title should read: ‘Administrative sanctions’** (see art. 18.4 and 18.5.b)

Art 20.1

- The rules on sanctions are determined on the national level; this is a **serious risk for the level playing field**.

Art 20.3

- Pecuniary sanctions shall be based on the company’s turnover. **Why should this criterion be mandatory?**

Art. 21 European Network of Supervisory Authorities

Art 21.1

- The network should facilitate the coordination and alignment of practices of the supervisory authorities. It is **highly questionable whether his will be sufficiently effective** to safeguard a level playing field.

Art. 22 Civil liability

Art 22.1

- Civil liability is only established for companies, there is no personal liability for directors vis-à-vis external stakeholders.
- Civil liability is limited to failing to comply with articles 7 and 8 (prevention and bringing impact to an end).
- **Establishment of civil liability should be inextricably linked to the establishment of clear and operational material norms**, which are not yet in the draft.

Art. 22.2

- The article differentiates conditionally between liability for own acts of the company and liability for acts of indirect business relationships in the value chain.
- Companies are not liable if they have *sought* contractual assurances, have in place a prevention action plan, and apply contractual cascading, and if compliance has been verified. As the fulfilment of the condition of *seeking* has important consequences, it is essential that the obligation of means to *seek* should be very clearly defined. The model contract clauses of art. 12 are thus of great importance.
- The **conditionality** which is proposed in art. 22.2, which exonerates companies for acts of ‘indirect partners with whom it has an established business relationship’ *only* when they have concluded or tried to conclude a contract, is **both far too restrictive and far too complicated**. See for an alternative approach remarks under a.o. art. 7.1.

Art. 22.5

- This article seems to fundamentally **change the system and provisions of the Brussels I** Regulation on the competences of courts. Such a fundamental amendment of a cornerstone Regulation should be part of an integral review of Brussels I, but is **not acceptable** as a sub-article of a Directive in another field.

Art 23 Reporting of breaches and protection of reporting persons

Art 24: Public support

- Companies applying for public support must certify that no sanctions have been imposed on them for a failure to comply with this directive. **Without further qualification this seems to be a disproportionate measure.**

Art 25 Directors’ duty of care

- Taking into account the consequences of director’s decisions for sustainability matters must be part of the duty to act in the best interest of the company.

Art 26: Setting up and overseeing due diligence

- Directors responsibility to put in place and oversee due diligence actions.

Art 27 Amendment to Directive (EU) 2019/1937

Art 28 Exercise of the delegation

- The power to adopt delegated acts (art. 11) is conferred on the Commission

Art 29 Review

- A **7 year review term is far too long** for such an impactful legislation. This is especially so since the Regulatory Scrutiny Board has twice given a clearly negative opinion and has not been consulted for the third version (See lengthy but not convincing reasoning in Explanatory Memorandum p.20 – 23).
- The review period should therefore be **no longer than 2 years**.

Art 30 Transposition

Art 31 Entry into force

- 20 days after publication is extremely short. The Directive should provide for a reasonable transition period of *at least* 3 years.

*****